

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) nr 181/2011,

16. veebruar 2011,

mis käsitleb bussisõitjate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 91 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁽¹⁾,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt, arvestades lepituskomitee poolt 24. jaanuaril 2011. aastal heakskiidetud ühist teksti⁽²⁾,

ning arvestades järgmist:

- (1) Liidu tegevuse eesmärk bussiveo alal peaks muu hulgas olema sõitjate kõrgetasemeline kaitse, mis on samaväärne teiste transpordiliikidega ja mis kehtib kõikidel reisidel. Lisaks tuleks täies ulatuses arvestada üldisi tarbijakaitse-nõudeid.
- (2) Kuna bussisõitja on veolepingu nõrgem pool, tuleks kõigile sõitjatele tagada kaitse miinimumtasel.

(3) Bussisõitjate õiguste laiendamiseks võetavad liidu meetmed peaksid arvestama peamiselt väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest koosneva veondussektori erisusi.

(4) Sõitjad ning vähemalt need isikud, keda sõitja oli või oleks olnud õiguslikult kohustatud ülal pidama, peaksid olema kaitstud bussiveoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse puhul, võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/103/EÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutus-kindlustuse ja sellise vastutuse kindlustamise kohustuse täitmise kohta⁽³⁾.

(5) Bussiveoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse käigus põhjustatud surma või vigastuse või pagasi kaotamise või kahjustamise korral hüvitise maksmise, sealhulgas mõistlike matusekulude tasumise suhtes kohaldatava õiguse valimisel tuleks võtta arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrust (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“)⁽⁴⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrust (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I)⁽⁵⁾.

(6) Sõitjatel peaks lisaks bussiveoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse käigus põhjustatud surma või vigastuse või pagasi kaotamise või kahjustamise korral vastavalt siseriiklikule õigusele makstavale hüvitisele olema õigus saada abi seoses nende koheste praktiliste vajadustega pärast õnnetust. Selline abi peaks vajaduse korral hõlmama esmaabi, majutust, toitu, rõivaid ja transpordi.

⁽¹⁾ ELT C 317, 23.12.2009, lk 99.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 23. aprilli 2009. aasta seisukoht (ELT C 184 E, 8.7.2010, lk 312), nõukogu 11. märtsi 2010. aasta esimese lugemise seisukoht (ELT C 122 E, 11.5.2010, lk 1), Euroopa Parlamendi 6. juuli 2010. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajasseni avaldamata), nõukogu 31. jaanuari 2011. aasta otsus ja Euroopa Parlamendi 15. veebruari 2011. aasta seadusandlik resolutsioon (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽³⁾ ELT L 263, 7.10.2009, lk 11.

⁽⁴⁾ ELT L 199, 31.7.2007, lk 40.

⁽⁵⁾ ELT L 177, 4.7.2008, lk 6.

- (7) Bussiveoteenused peaksid olema kasulikud kõigile kodanikele. Seega peaks bussiveoteenuste kasutamine olema puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel võimalik nii nagu teistel isikutel, sõltumata sellest, kas piiratud liikumisvõime on põhjustanud puue, vanus või muu tegur. Puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel on kõigi teiste kodanikega võrdne vaba liikumise ja valikuvabaduse õigus ning õigus võrdsele kohtlemisele.
- (8) Arvestades Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklit 9 ning selleks, et anda puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele teiste kodanikega samaväärne võimalus bussiga sõita, tuleks kehtestada sõidu ajal mittediskrimineerimise ja abistamise eeskirjad. Nimetatud isikutel tuleks seepärast lubada sõita ja nende vedamisest ei tohiks puude või piiratud liikumisvõime tõttu keelduda, välja arvatud, kui see on põhjendatud ohutusega või sõidukite konstruktsiooni või infrastruktuuriga seonduvatel põhjustel. Töötajate kaitset käsitlevate asjakohaste õigusaktide raames peaks puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel olema õigus saada abi bussijaamades ja bussides. Sotsiaalse kaasatuse huvides peaksid asjaomased isikud saama abi tasuta. Vedajad peaksid kehtestama juurdepääsutingimused, kasutades eelistatavalt Euroopa standardimissüsteemi.
- (9) Uute bussijaamade kavandamisel ning suuremate uuendustööde teostamisel peaksid bussijaamade käitajad püüdma võtta arvesse puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute vajadusi kooskõlas universaalsisaini nõuetega. Igal juhul peaksid bussijaamade käitajad määrama kindlaks punktid, kus kõnealused isikud saavad oma saabumise ja abivajadusest teatada.
- (10) Ilma et see piiraks bussidele seatud tehnilisi nõudeid käsitlevate kehtivate või tulevaste õigusaktide kohaldamist, peaksid vedajad võtma võimaluse korral kõnealuseid vajadusi arvesse ka uute ja uuendatavate sõidukite varustuse üle otsustamisel.
- (11) Liikmesriigid peaksid püüdma olemasolevat infrastruktuuri vajaduse korral täiustada, et vedajad saaksid tagada juurdepääsu puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele ning neid asjakohaselt abistada.
- (12) Personal peaks olema läbinud vastava koolituse, et rahuldada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute vajadusi. Bussijuhtide siseriiklike kutsetunnistuste vastastikuse tunnustamise lihtsustamise eesmärgil võiks puuetelase teadlikkuse suurendamise koolitus olla osaks alus- või jätkuõppest, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2003. aasta direktiiviga 2003/59/EÜ (reisijate- või kaubaveol kasutatavate teatavate maantee-sõidukite juhtide alus- ja jätkuõppe kohta) ⁽¹⁾. Selleks et tagada koolitusnõuete kehtestamise ja nimetatud direktiivis sätestatud tähtaegade vaheline sidusus, tuleks lubada piiratud ajavahemikuks erandi tegemise võimalust.
- (13) Puudega ja piiratud liikumisvõimega isikuid esindavate organisatsioonidega tuleks puudega inimeste alase koolituse sisu ettevalmistamisel nõu pidada või neid tuleks selle ettevalmistamisesse kaasata.
- (14) Bussisõitjate õiguste hulka peaks kuuluma õigus saada teavet teenuste kohta nii enne reisi kui ka reisi ajal. Bussisõitjatele antavat mis tahes olulist teavet tuleks vastava taotluse korral esitada ka mõnel muul viisil, mis oleks kättesaadav puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele, näiteks suures kirjas, lihtsas keeles, rahvusvahelises pimedate kirjas, kohandatava tehnoloogia abil juurdepääsetavate elektrooniliste teadetena või audioliinidel.
- (15) Käesolev määrus ei tohiks piirata vedajate õigusi taotleda vastavalt kohaldatavale siseriiklikule õigusele hüvitist mis tahes isikult, sealhulgas kolmandatelt isikutelt.
- (16) Reisi tühistamisest või olulisest hilinemisest sõitjatele tekkivaid ebamugavusi tuleks vähendada. Selleks tuleks bussijaamadest lahkuvate sõitjate eest piisavalt hoolitseda ja neid tuleks piisavalt teavitada kõigile sõitjatele kättesaadaval viisil. Samuti peaks sõitjatel olema võimalus reis tühistada ja saada piletite eest hüvitist või jätkata oma reisi või muuta reisi marsruuti rahuldavatel tingimustel. Kui vedajad ei osuta sõitjatele vajalikku abi, peaks sõitjatel olema õigus saada rahalist hüvitist.
- (17) Kaasates sidusrühmi, kutseliituseid ning tarbijate, sõitjate, puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute ühendusi, peaksid vedajad tegema koostööd, et võtta vastu siseriiklikud või Euroopa tasandi eeskirjad. Nende eeskirjade eesmärk peaks olema sõitjatele antava teabe ning osutatava teeninduse ja abi parandamine reisi katkemise, eelkõige pikaajalise hilinemise või reisi tühistamise korral, pöörates erilist tähelepanu sõitjatele, kellel on erivajadused puude, piiratud liikumisvõime, haiguse, kõrge vanuse või raseduse tõttu, sealhulgas neid saatvatele sõitjatele ja väikelastega sõitjatele. Liikmesriikide täitevasutusi tuleks nendest eeskirjadest teavitada.

⁽¹⁾ ELT L 226, 10.9.2003, lk 4.

- (18) Käesolev määrus ei tohiks mõjutada sõitjate õigusi, mis on kehtestatud nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiviga 90/314/EMÜ (reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta) ⁽¹⁾. Käesolevat määrust ei tuleks kohaldada juhtudel, kui pakettreis tühistatakse muul põhjusel kui bussiveoteenuse tühistamise tõttu.
- (19) Sõitjaid tuleks nende käesolevas määruses sätestatud õigustest täielikult teavitada, et nad saaksid oma õigusi tõhusalt kasutada.
- (20) Sõitjatel peaks olema võimalus oma õigusi kasutada vedajate rakendatava asjakohase kaebemenetluse raames või esitades kaebuse asjaomase liikmesriigi selleks määratud asutusele või asutustele.
- (21) Liikmesriigid peaksid tagama käesoleva määruse täitmise ning määrama pädeva asutuse või asutused, kes täidab või kes täidavad järelevalve ja jõustamisega seotud ülesandeid. See ei tohiks mõjutada sõitjate õigust pöörduda oma õiguste kaitseks siseriikliku õiguse alusel kohtusse.
- (22) Võttes arvesse liikmesriigi kehtestatud kaebuste esitamise menetlust, tuleks abi käsitlev kaebus eelistatavalt adresseerida käesoleva määruse täitmise tagamiseks määratud asutus(t)ele selles liikmesriigis, kus asub bussi sisenemise või bussist väljumise punkt.
- (23) Liikmesriigid peaksid edendama ühistranspordi ning integreeritud teabe ja piletimüügi kasutamist, et optimeerida eri transpordiliikide ja ettevõtjate kasutamist ja koostalitlusvõimet.
- (24) Liikmesriigid peaksid kehtestama karistused käesoleva määruse rikkumise eest ja tagama nimetatud karistuste kohaldamise. Kõnealused karistused peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
- (25) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt sõitjatele võrdväärse kaitstuse ja abistamise taseme tagamist bussiveol kõikides liikmesriikides ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning meetme ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (26) Käesolev määrus ei tohiks piirata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ

(üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta) ⁽²⁾ kohaldamist.

- (27) Käesoleva määruse jõustamise aluseks peaks olema Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. oktoobri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitseasutuste vahelise koostöö kohta (tarbijakaitsealase koostöö määrus) ⁽³⁾. Seepärast tuleks kõnealust määrust vastavalt muuta.
- (28) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, millele on osutatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6, pidades samuti silmas nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust), ⁽⁴⁾ ning nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiivi 2004/113/EÜ (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega) ⁽⁵⁾,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Sisu

Käesoleva määrusega kehtestatakse bussivedu reguleerivad eeskirjad järgmistes küsimustes:

- a) sõitjate mittediskrimineerimine vedajate pakutavates veotingimustes;
- b) sõitjate õigused bussiveoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse käigus põhjustatud surma või vigastuse või pagasi kaotamise või kahjustamise korral;
- c) puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute mittediskrimineerimine ja abistamine;
- d) sõitjate õigused reisi tühistamise või hilinemise korral;
- e) sõitjatele antav miinimumteave;
- f) kaebuste käsitlemine;
- g) täitmise tagamise üldeskirjad.

⁽²⁾ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

⁽³⁾ ELT L 364, 9.12.2004, lk 1.

⁽⁴⁾ EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

⁽⁵⁾ ELT L 373, 21.12.2004, lk 37.

⁽¹⁾ EÜT L 158, 23.6.1990, lk 59.

Artikkel 2

Reguleerimisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse sõitjate määratlemata kategooriatele ette nähtud liinivedusid kasutavate sõitjate suhtes, kui sõitjate bussi sisenemise või bussist väljumise punkt asub liikmesriigi territooriumil ning kui liiniveo sõiduplaanijärgne pikkus on 250 kilomeetrit või rohkem.

2. Lõikes 1 osutatud liinivedude puhul, mille sõiduplaanijärgne pikkus on lühem kui 250 kilomeetrit, kohaldatakse artikli 4 lõiget 2, artiklit 9, artikli 10 lõiget 1, artikli 16 lõike 1 punkti b ja lõiget 2, artikli 17 lõikeid 1 ja 2 ning artikleid 24–28.

3. Välja arvatud artiklid 9–16, artikli 17 lõige 3 ning IV, V ja VI peatükk, kohaldatakse käesolevat määrust lisaks sõitjate suhtes, kes kasutavad juhuvedusid, mille puhul sõitja esialgne bussi sisenemise või bussist lõpliku väljumise punkt asub liikmesriigi territooriumil.

4. Välja arvatud artikli 4 lõige 2, artikkel 9, artikli 10 lõige 1, artikli 16 lõike 1 punkt b ja lõige 2, artikli 17 lõiked 1 ja 2 ning artiklid 24–28, võib liikmesriik läbipaistval ja mittediskrimineerival alusel jätta käesoleva määruse reguleerimisalast välja riigisiseseid liiniveod. Selliseid erandeid võib kehtestada alates käesoleva määruse kohaldamise kuupäevast mitte rohkem kui neljaks aastaks, mida võib ühe korra uuendada.

5. Liikmesriigid võivad kõige rohkem neljaks aastaks alates käesoleva määruse kohaldamise kuupäevast jätta läbipaistval ja mittediskrimineerival alusel käesoleva määruse kohaldamisalast välja teatavad liiniveod põhjusel, et oluline osa nendest liinivedudest, sealhulgas vähemalt üks sõiduplaanijärgne peatus, toimub väljaspool liitu. Sellist erandit võib ühe korra uuendada.

6. Liikmesriigid teavitavad komisjoni eranditest, mida vastavalt lõigetele 4 ja 5 antakse eri liiki teenustele. Komisjon võtab kohaseid meetmeid, kui selline erand ei ole käesoleva artikli sätetega kooskõlas. Hiljemalt 2. märtsiks 2018 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande vastavalt lõigetele 4 ja 5 antud erandite kohta.

7. Käesoleva määruse sätteid ei tõlgendata bussidele või infrastruktuurile või bussipeatuste ja -jaamade varustusele seatud tehnilisi nõudeid käsitlevate olemasolevate õigusaktidega vastuolus olevatena ega neisse täiendavaid nõudeid lisavatena.

8. Käesolev määrus ei mõjuta direktiivi 90/314/EMÜ kohaseid sõitjate õigusi ning seda ei kohaldata juhul, kui kõnealuses

direktiivis osutatud ekskursioonipakett tühistatakse muudel põhjustel kui liiniveo tühistamine.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „liiniveod” – sõitjate bussivedu kindlate vaheaegade järel kindlaksmääratud marsruudil, kusjuures sõitjad sisenevad ja väljuvad varem kindlaksmääratud peatustes;
- b) „juhuvedu” – vedu, mis ei kuulu liinivedude mõiste alla ja mille põhiline eripära on see, et bussiga veetakse kliendi või vedaja enda algatusel kokku pandud sõitjaterühmi;
- c) „veoleping” – vedu käsitlev leping vedaja ja sõitja vahel ühe või mitme liini- või juhuveo teostamiseks;
- d) „pilet” – veolepingu sõlmimist kinnitav kehtiv dokument või muu tõend;
- e) „vedaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole reisikorraldaja, reisibüroo või piletimüüja ning kes pakub üldsusele transpordi liiniveo või juhuveo vormis;
- f) „tegelik vedaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole vedaja ja kes tegelikult teostab kogu veo või osa veost;
- g) „piletimüüja” – vahendaja, kes sõlmib veolepinguid vedaja nimel;
- h) „reisibüroo” – mis tahes vahendaja, kes tegutseb sõitja nimel veolepingute sõlmimise eesmärgil;
- i) „reisikorraldaja” – direktiivi 90/314/EMÜ artikli 2 lõigetes 2 ja 3 määratletud korraldaja või vahendaja, kes ei ole vedaja;
- j) „puudega isik” või „piiratud liikumisvõimega isik” – isik, kelle liikumisvõime on reisi ajal füüsilise (sensoorse või lokomotoorse, alalise või ajutise) või vaimse puude või kahjustuse või muu puude või vanuse tõttu piiratud ning kelle seisund nõuab asjakohast tähelepanu ning kõikidele sõitjatele kättesaadavate teenuste kohandamist tema erivajaduste;

- k) „juurdepääsutingimused” – asjaomased standardid, juhised ja asjaomane teave juurdepääsu kohta bussidele ja/või määratud bussijaamadele, hõlmates sealhulgas nende rajatise, mis on mõeldud puudega või piiratud liikumisvõimega isikute jaoks;
- l) „broneering” – mingil kindlal ajal väljuvas liinibussis istekohta broneerimine;
- m) „bussijaam” – mehitatud terminal, kus kindlaksmääratud marsruudi kohaselt on kavandatud liiniveo peatus sõitjate sisenemiseks või väljumiseks ning kus asuvad sellised vahendid nagu registreerimislaud, ooteruum või piletikassa;
- n) „bussipeatus” – mis tahes punkt, mis ei ole bussijaam ning kus kindlaksmääratud marsruudi kohaselt on kavandatud liiniveo peatus sõitjate sisenemiseks ja väljumiseks;
- o) „bussijaama käitaja” – organisatsiooniline üksus liikmesriigis, kes vastutab määratud bussijaama juhtimise eest;
- p) „tühistamine” – varem kavandatud liiniveo ärajäämine;
- q) „hiline mine” – erinevus selle kellaaja vahel, millal liinivedu pidi sõiduplaani kohaselt väljuma ning millal ta tegelikult väljus.

Artikkel 4

Piletid ja mittediskrimineerivad lepingutingimused

1. Vedaja väljastab sõitjale pileti, välja arvatud juhul, kui õiguse veoteenust kasutada annab mõni muu dokument. Pileti võib väljastada elektroonilisel kujul.
2. Ilma et see piiraks sotsiaaltariife, pakutakse vedaja kohaldatavaid lepingutingimusi ja tariife avalikkusele, diskrimineerimata lõpptarbijat otseselt või kaudselt tema kodakondsuse alusel või vedaja või piletimüüja asutamiskoha alusel liidus.

Artikkel 5

Muud osapooled

1. Kui käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmine on usaldatud tegelikule vedajale, piletimüüjale või mõnele muule isikule, on kõnealused kohustused delegeerinud vedaja, reisibüroo, reisikorraldaja või terminalioperaator sellegipoolest vastutav kõnealuse tegeliku kohustuste täitja tegevuse ja tegevusetuse eest.
2. Lisaks kohaldatakse selle isiku suhtes, kellele vedaja, reisibüroo, reisikorraldaja või terminalioperaator on kohustuse täit-

mise usaldanud, käesoleva määruse sätteid seoses temale usaldatud kohustusega.

Artikkel 6

Kohustustest loobumise keeld

1. Käesoleva määruse alusel sõitjate ees võetud kohustusi ei tohi piirata ega nendest loobuda, eelkõige veolepingus sisalduva mõõnva või piirava klausliga.
2. Vedaja võib sõitjatele pakkuda käesolevas määruses kehtestatud tingimustest soodsamaid lepingutingimusi.

II PEATÜKK

HÜVITAMINE JA ABI ÕNNETUSE KORRAL

Artikkel 7

Sõitja surm või vigastus ning pagasi kaotsimine või kahjustamine

1. Sõitjal on kohaldatava siseriikliku õiguse kohaselt õigus hüvitisele, sealhulgas mõistlike matusekulude tasumisele busside veoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse käigus saanud surma või tekkinud vigastuse ning samuti pagasi kaotsimise või kahjustamise korral. Sõitja surma puhul kohaldatakse seda õigust minimaalselt nende isikute suhtes, kelle ülalpidamiseks sõitja oli või oleks olnud õiguslikult kohustatud.
2. Hüvitise määr arvutatakse kohaldatava siseriikliku õiguse kohaselt. Siseriikliku õiguse alusel sätestatud hüvitise ülemmäär, mida tasutakse surma ja vigastuse või pagasi kaotsimise või kahjustamise korral, on iga juhtumi korral vähemalt:

- a) 220 000 eurot sõitja kohta;
- b) 1 200 eurot pagasiühiku kohta. Ratastoolide, muude liikumisabivahendite või abivahendite kahjustamise korral makstav hüvitis on igal juhul võrdne kaotatud või kahjustatud vahendi asendamise või parandamise kuludega.

Artikkel 8

Sõitjate kohesed praktilised vajadused

Bussiveoteenuse kasutamisel toimunud õnnetuse korral osutab vedaja mõistlikku ja proportsionaalset abi seoses sõitjate kohesete praktiliste vajadustega pärast õnnetust. Selline abi hõlmab vajaduse korral majutust, toitu, rõivaid, transporti ja esmaabi osutamist. Mis tahes osutatud abi ei tähenda vastutuse tunnustamist.

Iga sõitja puhul võib vedaja piirata majutuse kogukulu 80 euroni öö kohta ning kõige rohkem kaheks ööks.

III PEATÜKK

PUUDEGA JA PIIRATUD LIIKUMISVÕIMEGA ISIKUTE ÕIGUSED

Artikkel 9

Õigus transpordile

1. Vedajad, reisibürood ja reisikorraldajad ei keeldu puuet või piiratud liikumisvõimet põhjenduseks tuues broneeringu vastuvõtmisest, pileti väljastamisest või muul viisil andmisest ega puudega või piiratud liikumisvõimega isiku bussi sisenemise lubamisest.

2. Puudega ja liikumispuudega isikute broneeringute ning piletite eest ei võeta lisatasu.

Artikkel 10

Erandid ja eritingimused

1. Artikli 9 lõikest 1 olenemata võib vedaja, reisibüroo ja reisikorraldaja keelduda isiku broneeringu vastuvõtmisest, talle pileti väljastamisest või muul viisil andmisest või tema bussi sisenemise lubamisest tema puuet või piiratud liikumisvõimet põhjenduseks tuues järgmistel juhtudel:

- a) et täita rahvusvahelises, liidu või siseriiklikus õiguses sätestatud kohaldatavaid ohutusnõudeid või pädevate asutuste kehtestatud tervisekaitse- ja ohutusnõudeid;
- b) kui sõiduki konstruktsiooni või infrastruktuuri, sealhulgas bussipeatuste ja -jaamade tõttu on puudega või piiratud liikumisvõimega isiku bussi sisenemine, bussist väljumine või vedamine ohutul ja praktikas teostataval viisil võimatu.

2. Broneeringu vastuvõtmisest või pileti väljastamisest või muul viisil andmisest keeldumise korral lõikes 1 esitatud alustel teavitab vedaja, reisibüroo ja reisikorraldaja asjaomast isikut vedaja osutatavast alternatiivsest transpordivõimalusest.

3. Kui puudega või piiratud liikumisvõimega isikut, kellel on broneering või pilet ja kes vastab artikli 14 lõike 1 punktis a esitatud nõuetele, ei lubata sellest hoolimata tema puude või piiratud liikumisvõime tõttu bussi siseneda, siis antakse kõnealusele isikule ja teda käesoleva artikli lõike 4 alusel saatvale isikule võimalus valida järgmiste võimaluste vahel:

- a) hüvitise saamise õigus ja vajaduse korral tasuta tagasireisi-teenus esimesse väljumiskohta esimesel võimalusel vastavalt veolepingus sätestatudle ja
- b) reisi jätkamine või mõistlikel tingimustel alternatiivsete transpordivõimaluste abil marsruudi muutmine veolepingus sätes-

tatud sihtkohta jõudmiseks, välja arvatud juhtudel kui see ei ole võimalik.

Artikli 14 lõike 1 punkti a kohane teavitamata jätmine ei mõjuta pileti eest makstud raha tagasisaamise õigust.

4. Kui vedaja, reisibüroo või reisikorraldaja keeldub isiku broneeringu vastuvõtmisest, talle pileti väljastamisest või muul viisil andmisest või tema bussi sisenemise lubamisest tema puuet või piiratud liikumisvõimet põhjenduseks tuues lõikes 1 nimetatud põhjustel, võib kõnealune isik nõuda, et teda saadaks tema enda poolt valitud teine isik, kes on suuteline osutama puudega või piiratud liikumisvõimega isikule vajalikku abi, et lõikes 1 esitatud põhjendused ei oleks enam kehtivad.

Sellist saatvat isikut veetakse tasuta ning võimaluse korral antakse talle istekoht puudega või piiratud liikumisvõimega isiku kõrval.

5. Kui vedajal, reisibürool või reisikorraldajal on õigus kasutada lõikes 1 sätestatud erandit, teavitab ta viivitamatult puudega või piiratud liikumisvõimega isikut selle põhjustest või isiku taotluse korral teatab talle kõnealustest põhjustest kirjalikult viie tööpäeva jooksul pärast taotluse esitamist.

Artikkel 11

Juurdepääs ja teave

1. Vedajad ja bussijaamade käitajad kehtestavad või koostavad (vajaduse korral oma organisatsioonide kaudu) koostöös puudega ja piiratud liikumisvõimega isikuid esindavate organisatsioonidega puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute võrdsel alusel transpordile juurdepääsu tingimused.

2. Vedajad ja bussijaamade käitajad teevad lõikes 1 sätestatud juurdepääsutingimused, sealhulgas turvalisusnõudeid kehtestava rahvusvahelise, liidu või liikmesriigi õiguse teksti, millel võrdsel alusel antud juurdepääsutingimused põhinevad, üldsusele taotluse korral füüsiliselt või internetis kättesaadaval kujul teatavaks samades keeltes, milles kõigile sõitjatele avaldatavat teavet üldiselt esitatakse. Kõnealuse teabe esitamisel pööratakse erilist tähelepanu puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute vajadustele.

3. Reisikorraldajad teevad kättesaadavaks lõikes 1 sätestatud juurdepääsutingimused, mida kohaldatakse nende poolt korraldatavate, müüdivate või müügiks pakutavate reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide juurde kuuluvate reiside suhtes.

4. Lõigetes 2 ja 3 osutatud teavet juurdepääsutingimuste kohta jagatakse sõitja taotlusel.

5. Vedajad, reisibürood ja reisikorraldajad tagavad, et puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele on sobivas ja juurdepääsetavas vormis kättesaadav kogu asjakohane üldine teave reisi ja veotingimuste kohta, sealhulgas vajadusel interneti teel broneerimine ja internetis esitatav teave. Füüsilisel tehakse teave kättesaadavaks sõitja taotlusel.

Artikkel 12

Bussijaamade kindlaksmääramine

Liikmesriigid määravad kindlaks bussijaamad, kus antakse abi puudega ja liikumispuudega isikutele. Liikmesriigid teatavad sellest komisjonile. Komisjon avalikustab kindlaksmääratud bussijaamade nimekirja internetis.

Artikkel 13

Õigus abile kindlaksmääratud bussijaamades ja bussides

1. Vastavalt artikli 11 lõikes 1 ette nähtud juurdepääsutingimustele osutavad vedajad ja bussijaamade käitajad oma pädevusvaldkondade raames puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele liikmesriikide kindlaksmääratud bussijaamades tasuta abi vähemalt I lisa punktis a sätestatud ulatuses.

2. Vastavalt artikli 11 lõikes 1 ette nähtud juurdepääsutingimustele osutavad vedajad puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele bussides tasuta abi vähemalt I lisa punktis b sätestatud ulatuses.

Artikkel 14

Abi andmise tingimused

1. Vedajad ja bussijaamade käitajad teevad koostööd, et osutada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele abi, tingimusel et:

- a) vedajaid, bussijaamade käitajaid, reisibüroosid ja reisikorraldajaid teavitatakse isiku abivajadusest vähemalt 36 tundi enne sellise abi osutamise vajadust ja
  - b) asjaomane isik ilmub kindlaksmääratud punkti:
    - i) vedaja poolt eelnevalt määratud ajaks, mis ei ole rohkem kui 60 minutit enne avaldatud väljumisaega, kui vedaja ja sõitja ei ole kokku leppinud lühemas ajas, või
    - ii) kui aega ei ole määratud, siis hiljemalt 30 minutit enne avaldatud väljumisaega.
2. Lisaks lõikele 1 teavitavad puudega või piiratud liikumisvõimega isikud vedajat, reisibürood või reisikorraldajat oma iste-

kohaga seotud erivajadustest broneeringu tegemise ajal või pileti eelmüügist ostmise ajal, eeldusel et kõnealune vajadus on sellel ajal teada.

3. Vedajad, bussijaamade käitajad, reisibürood ja reisikorraldajad võtavad kõik vajalikud meetmed puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute abivajadust käsitlevate teadete vastuvõtmiseks. Kõnealust kohustust kohaldatakse kõigis kindlaksmääratud bussijaamades, sealhulgas telefoni ja interneti teel toimuva müügi suhtes.

4. Juhul kui abivajadusest ei ole vastavalt lõike 1 punktile a ja lõikele 2 teatatud, teevad vedajad, bussijaama käitajad, reisibürood ja reisikorraldajad kõik mõistlikud pingutused, et anda puudega või piiratud liikumisvõimega isikule abi nii, et ta saaks siseneda bussi või ümber istuda väljuvasse bussi või väljuda saabuvast bussist, millele ta on pileti ostnud.

5. Bussijaama käitajad määravad bussijaamas või väljaspool seda koha, kus puudega ja piiratud liikumisvõimega isikud saavad teatada oma saabumisest ja paluda abi. Kõnealune koht on selgelt märgistatud ning seal saab kättesaadaval kujul põhilist teavet bussijaama ja osutatava abi kohta.

Artikkel 15

Teabe edastamine kolmandale isikule

Kui reisibürood või reisikorraldajad saavad artikli 14 lõike 1 punktis a osutatud teate, edastavad nad oma tavatööaja jooksul võimalikult kiiresti kõnealuse teabe vedajale või bussijaama käitajale.

Artikkel 16

Koolitus

1. Vedajad ja vajaduse korral bussijaama käitajad kehtestavad puudega inimeste alase koolituse korra, sealhulgas juhendamise, ning tagavad, et:

- a) töötajad, välja arvatud bussijuhid, sealhulgas kolmandate isikute värvatud töötajad, kes osutavad puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele otsesest abi, läbivad II lisa punktides a ja b kirjeldatud koolituse või juhendamise, ning
- b) sõitjatega vahetult tegelevad või sõitjatega seonduvate küsimustega tegelevad töötajad, sealhulgas bussijuhid, läbivad II lisa punktis a kirjeldatud koolituse või juhendamise.

2. Liikmesriik võib kõige rohkem viieks aastaks alates 1. märtsist 2013 teha erandi lõike 1 punkti b kohaldamisest seoses bussijuhtide koolitamisega.

*Artikkel 17***Hüvitis ratastoolide ja muude liikumisabivahendite eest**

1. Vedajad ja bussijaama käitajad kannavad vastutust juhul, kui nad on kahjustanud ratastooli, muid liikumisabivahendeid või abivahendeid või on need ära kaotanud. Hüvitis maksab vedaja või bussijaama käitaja, kes vastutas kaotamineku või kahjustamise eest.

2. Lõikes 1 osutatud hüvitise määr on võrdne kadunud või kahjustatud abivahendi asendusväärtuse või parandamiskuludega.

3. Vajadusel võetakse kõik abinõud abivahendi kiireks ja ajutiseks asendamiseks. Ratastoolidel, muudel liikumisabivahenditel või abivahenditel on võimaluse korral samasugused tehnilised ja funktsionaalsed omadused nagu kaotsiläinud või kahjustatud abivahendil.

*Artikkel 18***Erandid**

1. Ilma et see piiraks artikli 2 lõike 2 kohaldamist, võivad liikmesriigid teha erandi käesoleva peatüki kõigi või mõnede sätete kohaldamisest riigisiseste liinivedude suhtes, tingimusel et nende suhtes kohaldatakse siseriiklikke eeskirju, millega tagatakse puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute kaitse tase, mis on vähemalt võrdne käesoleva määrusega sätestatud kaitse tasemega.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni vastavalt lõikele 1 tehtud eranditest. Komisjon võtab asjakohaseid meetmeid, kui selline erand ei ole käesoleva artikli sätetega kooskõlas. Hiljemalt 2. märtsiks 2018 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande lõike 1 kohaselt antud erandite kohta.

IV PEATÜKK

SÕITJATE ÕIGUSED REISI TÜHISTAMISE VÕI HILINEMISE KORRAL*Artikkel 19***Reisi jätkamine, marsruudi muutmine ja hüvitamine**

1. Juhul kui vedajal on alust arvata, et liinivedu tühistatakse või selle bussijaamast väljumine hilineb rohkem kui 120 minutit või kui on tegemist ülebroneerimisega, tuleb sõitjatel võimaldada viivitamata valida järgmiste võimaluste vahel:

a) lisakuludeta ja võrreldavatel tingimustel reisi jätkamine või marsruudi muutmine lõppsihtkohta jõudmiseks esimesel võimalusel vastavalt veolepingus sätestatule;

b) piletihinna hüvitamine ja vajaduse korral tasuta tagasireisiteenus bussiga esimesse väljumiskohta esimesel võimalusel vastavalt veolepingus sätestatule.

2. Kui vedaja ei paku sõitjale lõikes 1 osutatud valikut, on sõitjal lisaks lõike 1 punktis b osutatud hüvitisele õigus saada hüvitis kuni 50 % ulatuses pileti hinnast. Vedaja maksab selle summa ühe kuu jooksul pärast hüvitise taotluse esitamist.

3. Kui buss muutub reisi ajal sõidukõlbmatuks, võimaldab vedaja reisi jätkumise sõidukõlbmatu sõiduki juurest teise sõidukiga või transpordi sõidukõlbmatu sõiduki juurest sobiva ootamiskohani või bussijaama, kust on võimalik reisi jätkata.

4. Kui liinivedu tühistatakse või selle bussipeatusest väljumine hilineb rohkem kui 120 minutit, on sõitjatel õigus reisi jätkata, marsruuti muuta või saada vedajalt piletihinna hüvitist lõikes 1 osutatud korras.

5. Lõike 1 punktis b ja lõikes 4 sätestatud hüvitise maksmine toimub 14 päeva jooksul pärast pakkumise tegemist või taotluse kättesaamist. Maksega hüvitatakse kogu pileti ostuhind ärajäänud reisi osa või osade puhul ning juba toimunud reisi osa või osade puhul, kui reis ei oma seoses sõitja esialgse reiskavaga enam mõtet. Reisipassi või perioodipileti puhul on makse võrdne passi või pileti täishinna proportsionaalse osaga. Hüvitis makstakse rahas, välja arvatud juhul, kui sõitja on nõus hüvitisega mõnel muul kujul.

*Artikkel 20***Teave**

1. Liiniveo tühistamise või hilinemise korral peab vedaja või vajaduse korral bussijaama käitaja teavitama bussijaamadest väljuvaid sõitjaid olukorrast võimalikult kiiresti ja igal juhul mitte hiljem kui 30 minutit pärast reisi sõiduplaanijärgset väljumist ning eeldatavast väljumisajast niipea, kui see on teada.

2. Kui sõitjad jäävad tühistamise või hilinemise tõttu maha õigeaegselt väljunud ühendusveoteenuselt, teeb vedaja või vajaduse korral bussijaama käitaja mõistlikke jõupingutusi, et teavitada asjaomaseid sõitjaid muudest ühendusreisidest.

3. Vedaja või vajaduse korral bussijaama käitaja tagab, et puudega ja piiratud liikumisvõimega isikud saavad loigetes 1 ja 2 nõutavat teavet kättesaadaval kujul.

4. Kui see on teostatav, esitatakse lõigetes 1 ja 2 nõutavat teavet lõikes 1 sätestatud aja jooksul elektrooniliste vahendite abil kõikidele sõitjatele, sealhulgas nendele, kes alustavad sõitu bussipeatustest, kui sõitja on seda soovinud ning esitanud vedajale vajalikud kontaktandmed.

Artikkel 21

Abi reisi tühistamise või hilinemise korral

Kui reisi sõiduplaanijärgne kestus on üle kolme tunni ning see tühistatakse või kui bussijaamast väljumine hilineb rohkem kui 90 minutit, pakub vedaja sõitjatele tasuta:

- a) suupisteid, einet või karastusjooke ootamisajale või hilinemisele mõistlikult vastavas koguses, kui need on bussis või bussijaamas kättesaadavad või neid on võimalik mõistlikul viisil muretseda;
- b) hotelli või muud majutusvõimalust ning abi bussijaama ja majutuskoha vahelise transpordi organiseerimisel, kui on vajalik üks või mitu ööbimist. Iga sõitja puhul võib vedaja piirata majutuse kogukulu, mis ei sisalda transporti bussijaama ja majutuskoha ning sealt tagasi, 80 euroni öö kohta ning kõige rohkem kaheks ööks.

Käesoleva artikli kohaldamisel pöörab vedaja erilist tähelepanu puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute ning neid saatvate isikute vajadustele.

Artikkel 22

Täiendavad nõuded

Käesolev peatükk ei takista sõitjaid liikmesriigi kohtus nõudmast liinivedude tühistamise või hilinemise tõttu tekkinud kahju hüvitamist vastavalt liikmesriigi õigusele.

Artikkel 23

Erandid

1. Artikleid 19 ja 21 ei kohaldata lahtise kuupäevaga piletiga sõitjate suhtes seni, kuni väljumisaeg ei ole kindlaks määratud, välja arvatud reisipassi või perioodipiletiga sõitjate suhtes.

2. Artikli 21 punkti b ei kohaldata, kui vedaja tõendab, et tühistamine või hilinemine on tingitud bussi turvalist juhtimist takistavatest rasketest ilmastikutingimustest või suurtest loodusõnnetustest.

V PEATÜKK

TEABE JA KAEBUSTE ÜLDEESKIRJAD

Artikkel 24

Reisiteabe saamise õigus

Vedajad ja bussijaamade käitajad annavad oma pädevuse piires sõitjatele piisavat teavet kogu nende reisi vältel. Kui see on

võimalik, esitatakse seda teavet taotluse korral kättesaadaval kujul.

Artikkel 25

Teave sõitjate õiguste kohta

1. Vedajad ja bussijaamade käitajad tagavad oma pädevuse piires, et sõitjatele antakse asjakohast ja arusaadavat teavet nende õiguste kohta vastavalt käesolevale määrusele hiljemalt väljumisel. Seda teavet antakse bussijaamades ja võimaluse korral internetis. Puudega või piiratud liikumisvõimega isikute taotlusel antakse võimaluse korral teavet neile kättesaadaval kujul. Kõnealune teave sisaldab liikmesriigi poolt artikli 28 lõike 1 alusel määratud jõustamise eest vastutava(te) asutus(te) kontaktandmeid.

2. Lõikes 1 osutatud teavitamisnõude täitmiseks võivad vedajad ja bussijaamade käitajad kasutada komisjoni poolt kõigis Euroopa Liidu institutsioonide ametlikes keeltes koostatud ja neile kättesaadavaks tehtud kokkuvõtet käesoleva määruse sätetest.

Artikkel 26

Kaebused

Vedajad kehtestavad või kasutavad mehhanismi, et käsitleda kaebusi seoses käesolevas määruses sätestatud õiguste ja kohustustega.

Artikkel 27

Kaebuste esitamine

Ilma et see piiraks hüvitise nõuete esitamist vastavalt artiklile 7, kui käesoleva määrusega hõlmatud sõitja soovib esitada vedajale kaebust, esitab ta selle kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil liinivedu teostati või oleks tulnud teostada. Ühe kuu jooksul alates kaebuse saamisest teavitab vedaja sõitjat sellest, kas tema kaebus on põhjendatud, tagasi lükatud või on veel käsitlemisel. Lõplik vastus tuleb anda siiski hiljemalt kolme kuu jooksul pärast kaebuse saamist.

VI PEATÜKK

JÕUSTAMINE JA JÕUSTAMISE EEST VASTUTAVAD SISERIIKLIKUD ASUTUSED

Artikkel 28

Jõustamise eest vastutavad siseriiklikud asutused

1. Iga liikmesriik määrab uue või olemasoleva asutuse või asutused vastutama käesoleva määruse jõustamise eest seoses tema territooriumil asuvatest punktidest lähtuvate liinivedudega ja seoses kolmandatest riikidest sellistesse punktidesse suunduvate liinivedudega. Iga asutus võtab käesoleva määruse täitmise tagamiseks vajalikud meetmed.

Iga asutus on oma korralduse, rahastamisotsuste, juriidilise struktuuri ja otsuste tegemise poolest vedajatest, reisikorraldajatest ja bussijaamade käitajatest sõltumatu.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni käesoleva artikli kohaselt määratud asutusest või asutustest.

3. Iga sõitja võib kooskõlas siseriikliku õigusega esitada kaebuse käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta igale lõike 1 kohaselt määratud asjaomasele asutusele või muule liikmesriigi määratud asjaomasele asutusele.

Liikmesriik võib otsustada, et sõitja esitab kaebuse kõigepealt vedajale, millisel juhul tegutseb jõustamise eest vastutav siseriiklik asutus või liikmesriigi määratud muu asjaomane asutus edasikaebusi käsitleva asutusena kaebuste puhul, mida ei ole artikli 27 kohaselt lahendatud.

Artikkel 29

Täitmise aruanne

Artikli 28 lõike 1 alusel määratud täitmise eest vastutavad asutused avaldavad hiljemalt 1. juunil 2015 ja seejärel iga kahe aasta järel oma kahe eelneva aasta tegevuse kohta aruande, mis sisaldab eelkõige käesoleva määruse rakendamiseks võetud meetmete kirjeldust ning statistikat kaebuste ja kohaldatud karistuste kohta.

Artikkel 30

Jõustamise eest vastutavate asutuste koostöö

Artikli 28 lõikes 1 osutatud jõustamise eest vastutavad siseriiklikud asutused vahetavad vajaduse korral teavet oma töö ning otsustuspõhimõtete ja -tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.

Artikkel 31

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad käesoleva määruse sätete rikkumise korral kohaldatavate karistuste kohta ja võtavad

nende rakendamise tagamiseks kõik vajalikud meetmed. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad neist eeskirjadest ja meetmetest komisjonile hiljemalt 1. märtsiks 2013 ning annavad viivitamata teada nende edaspidistest muudatustest.

VII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 32

Aruanne

Komisjon esitab hiljemalt 2. märtsiks 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse toimimise ja mõju kohta. Vajaduse korral lisatakse aruandele seadusandlikud ettepanekud käesoleva määruse sätete üksikasjalikumaks rakendamiseks või määruse muutmiseks.

Artikkel 33

Määruse (EÜ) nr 2006/2004 muutmine

Määruse (EÜ) nr 2006/2004 lisasse lisatakse järgmine punkt:

„19. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 181/2011, mis käsitleb bussisõitjate õigusi (*)

(*) ELT L 55, 28.2.2011, lk 1.”

Artikkel 34

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. märtsist 2013.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 16. veebruar 2011

Euroopa Parlamendi nimel
president
 J. BUZEK

Nõukogu nimel
eesistuja
 MARTONYI J.

I LISA

PUUDEGA JA PIIRATUD LIIKUMISVÕIMEGA ISIKUTELE OSUTATAV ABI**a) Kindlaksmääratud bussijaamades antav abi**

Abi ja kord, mis on vajalik, et võimaldada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel:

- teatada oma saabumisest jaama ja edastada soov abi saamiseks määratud punktides;
- liikuda määratud punktist registreerimislaua juurde, ooteruumi ja väljumiskohta;
- siseneda sõidukisse, vajaduse korral lifti, ratastooli või muu vajaliku abiga;
- pagas bussi paigutada;
- pagas bussist välja võtta;
- bussist väljuda;
- võtta bussi kaasa tunnustatud juhtkoer;
- liikuda oma kohani.

b) Abi osutamine bussis

Abi ja kord, mis on vajalik, et võimaldada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel:

- saada sõitja taotluse korral kättesaadaval kujul olulist teavet reisi kohta;
  - siseneda bussi / väljuda bussist peatuste ajal, kui bussis on peale juhi veel teisi töötajaid.
-

II LISA

PUUDEGA INIMESTE ALANE KOOLITUS

a) **Puudega seotud teadlikkuse suurendamise koolitus**

Sõitjate vahetult tegelevate töötajate koolitus hõlmab järgmist:

- füüsilise, meele- (kuulmine ja nägemine), varjatud või vaimupuudega sõitjate alane teadlikkus ja asjakohane suhtumine kõnealustesse sõitjatesse, sealhulgas see, kuidas teha vahet selliste isikute erinevatel võimel, kelle liikuvus, suunataju või suhtlemisvõime võib olla nõrgenenud;
- puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute ees seisvad takistused, sealhulgas suhtumise ning keskkonnaga seotud ning füüsilised ja organisatsioonilised takistused;
- tunnustatud juhtkoerad, sealhulgas juhtkoerte ülesanded ja vajadused;
- ootamatute olukordade lahendamine;
- suhtlemisoskus ning viisid kurtide ja kuulmispuudega, nägemispuudega, kõnepuudega ja vaimupuudega inimestega suhtlemiseks;
- ratastoolide ja muude liikumisabivahendite hoolikas käitlemine, et vältida nende kahjustamist (kõikidele pagasi käitlemise eest vastutavatele töötajatele).

b) **Puudega isikute abistamise koolitus**

Puudega või piiratud liikumisvõimega isikut või isikuid vahetult abistavate töötajate koolitus hõlmab järgmist:

- ratastooli kasutatavate isikute abistamine ratastooli istumisel ja sealt välja saamisel;
  - tunnustatud juhtkoeraga reisivate puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute abistamise oskused, sealhulgas juhtkoerte ülesanded ja vajadused;
  - pimedate ja osalise nägemispuudega sõitjate saatmiseks ning tunnustatud juhtkoertega tegelemiseks ja transportimiseks vajalikud võtted;
  - arusaamine sellest, millist liiki seadmetega saab puudega või piiratud liikumisvõimega isikuid abistada, ja teadmised selliste seadmete käsitlemise kohta;
  - bussi sisenemise ja bussist väljumisel kasutatavate abivahendite kasutamine ning teadmised bussi sisenemisel ja bussist väljumisel kasutatavast asjakohasest abistamiskorrast, mis kaitseb puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute ohutust ja väärkust;
  - arusaamine usaldusväärse ja professionaalse abi vajalikkusest. Samuti teadlikkus sellest, et puudega sõitjad võivad tunda end reisi ajal haavatavana, kuna nad sõltuvad reisi ajal pakutavast abist;
  - teadmised esmaabist.
-